

KÁLVINISTA VILÁG.

REFORMÁTUS EGYHÁZTÁRSADALMI FOLYÓIRAT

A nagyváradi eset.

Dr. Gyenge János nagyváradi segédlelkész, aki egyik külvárosi kicsiny gyülekezet szervezésével és gondozásával volt megbízva, magatartásával és viselkedésével az egyházközség közbékéjét és jó rendjét veszélyeztetvén, a püspök által áthelyeztetett egy vidéki gyülekezetbe. Gyenge János azonban nemcsak az engedelmességet tagadta meg püspökével szemben, hanem, azonkívül, hívei jóhiszeműségét kihasználva, ú. n. szabad egyházat alapított, amely őt lelkészévé választotta. Gyenge János a református egyháztól való nyílt elszakadás után is istentiszteleteket tartott, keresztelt, temetett, sőt még azt is megakadályozta, hogy a helyébe kinevezett új segédlelkész lelkészi kötelességeit gyakorolja. Tette és tehette pedig mindezt a helyi polgári hatóságok, legalább is, passzív támogatásával. Hogy mik lesznek a következményei ennek a botrányos esetnek, ma még nem tudjuk, az azonban bizonyos, hogy *ez egy olyan veszedelmes eset, amellyel mind a két romániai református egyháznak és az egész magyar reformátusságnak nyíltan szembe kell néznie, komolyan le kell számolnia s azt a szellemet, amely Gyenge János hitéből és gyöngé jelleméből felszínre jutott, mint pusztító penészt alaposan ki kell irtania.*

Mik ennek a szellemnek a belső hajtóerői? Gyenge János a benne élő szellemet a „szabad egyház“ jelszava alatt hordozza már évek óta. Még 1924-ben adott ki egy kis füzetet:

„A református szabad egyház története“ cím alatt. Ebben a rövidre fogott kis ismertetések mind azzal a támadó éllel 41 oldalos kis füzetben ismerteti a skót, hollandiai, svájci, amerikai és francia református egyházak történetét. Ezek a voltak megírva, hogy a mi magyar református egyházunknak a leromlását igazolják. *A baj nem a kritikáiban van, — mert hiszen mi is napról-napra kritizáljuk egyházunk sokrendbeli nyomorúságait és romlásait, — hanem abban, hogy míg mi egyházunk jövőjén csüggő, féltő szeretettel igyekszünk az egyház minden tagjait szembesíteni azokkal a romlásokkal, amelyeket mi viszünk bele hanyagságunkkal, önzésünkkel, közömbösségünkkel és léhaságunkkal az egyház testébe, addig Gyenge János, önmaga kiválóságának és különbségének göggyében, kárörvendő és bontó célzattal mutogatja, a hozzá-hasonló hűtlen gyermekek által az egyházon: az édes anyán ejtett sebeket és fekélyeket.* És egészen célzatosan és rossz-akarátulag mutogatja akkor, amikor annyi ellenséges lélek lesi és várja az anyaszentegyház halálát.

Egy következő hajtóereje ennek a gonosz támadásnak abban rejlik, hogy Gyenge János sohasem pásztor, hanem bérese volt az egyháznak s mint ilyen sohasem tudott megnyugodni azon a pozíción, ahova állíttatott s sohasem tudott megelégedni azzal a bérrel, amelyet szolgálatai fejében kapott, hanem telhetetlenül mindig többre vágyott. Ennek a nagyon kemény megállapításunknak az igazságát igazolja az a tény, hogy valamennyiszer úgy látta, hogy lehetőségei vannak többet kapni, mindannyiszor lojálisan megadta magát, hogy aztán később felébredt nagyobb étvágya újabb hadüzenetre és izgága fellépésre készítse.

És Gyenge sohasem tudott különbséget tenni az ügy és annak személyi vonatkozásai között. Fentebb említett munkája tele van személyeskedésekkel és pedig olyan beállításhoz, hogy abból az ő gondolkodásmódjának fölényesen ma-

gasabbrendű volta kitűnjék. A „szabad egyház“ ügye reá nézve csak eszköz és alkalom arra, hogy indokoltan ütleghesse az egyházat, az édes anyát, amely őt felnevelte és érdemén felül táplálta. Alkalom arra, hogy személyeskedő célzatait szolgálhassa.

A nagyváradi eset súlyos ítélet egész egyházi közéletünkre. Az első, ami meglep minket ebben a kínos ügyben az, hogy egy református lelkipásztor ennyire tudott jutni. Honnan vette a felbátoríttatást erre a lépésre? A fenti megállapításaink kizárják, hogy itt ideális célokról és ideális indokokról lenne szó. Az azonban bizonyos, hogy az egyházon kívüli felbújtásokon kívül, Gyenge támaszkodott arra az egyházon belüli sok felelőtlen és hátmögötti susárlásra, amely rosszindulatú és vulgáris kritikájával szakadatlanul szapulja és mocskolja egyházi vezetőembereinket, a tett intézkedéseket és az egyházi kormányzati módokat. Ettől a mindinkább elhatalmasodó terméketlen és hazug kritikától Gyenge sokat várt s naivitásában nem tudta megítélni, hogy a felelőtlen és mindent ismerő, de valójában tájékozatlan és lelkiismeretlen kritikusok bátorságára és támogatására egyáltalában nem számíthat, mert ezeknek amilyen nagy a szájuk, épen olyan kicsi a bátorságuk.

És szomorú ítélet ez az eset egyházunkra nézve azért is, mert mutatja, hogy a fegyelem miközöttünk mennyire meglazult. Vajjon ki vette számon valamikor, hogy pl. Gyenge éveken keresztül mit hirdet a gyülekezetben? És ki veszi számon, ha valaki egy egész életen keresztül egyházunk hitvallásait kisemmizve a saját higított bölcsességét és antikálvinista meggyőződését hirdeti úton-útfélen? És vajjon mikor jutunk oda, hogy komoly kritikáinkat a rendelkezésünkre álló és minden egyháztag előtt nyitva lévő hivatott fórumok útján nyilvánosan, őszintén és bátran tudjuk elmondani s a kálvinista emberhez méltatlan pletykázásokat és fecsegéseket

teljesen kizárjuk a magunk köréből? Mikor, mikor? Feleljen ezekre a kérdésekre Isten színe előtt minden komoly magyar református ember!!

T. S.

Az Anyaszentegyház anya, szent és egy ház.

(Irta: László Dezső.)

I.

Az Úr Jézus Krisztus Anyaszentegyházának tartalmát, feladatait, életének alaptörvényeit és a hozzávaló tartozás következményeit és követelményeit szándéksom megvilágítani kapcsolatban a mi erdélyi református anyaszentegyházunk legégetőbb és legsürgősebb megoldásra váró életkérdéseivel. A kérdés megoldására nagyon egyszerű utat keresve, alkalmas megoldási módnak látszik, hogy nyelvünk egyik legkifejezőbb szavát, az „anyaszentegyház“ szót, részeire, alkotó elemeire bontsuk. Ha ez sikerül, egyszerre világos lesz az Anyaszentegyház lényege és a hozzá való tartozás jelentősége, miközben a mi egyházi életünk kérdéseire is világosság derülhet.

Négy rövid tőszó egymás után: anya, szent, egy és ház jelöli azt a valóságot, amit anyaszentegyháznak nevezünk. A többé-kevésbé ismert nyelveknek egyike sem adja meg ugyanezt a valóságot kifejező szavában ilyen teljesen az anyaszentegyház lényegét és tartalmát. Gondoljunk a héber kachal, a görög-latin *ecclaesia*, a német Kirche, az angol church és a román *biserica* szavakra.* Egyik sem mond annyit az anyaszentegyházról, mint a mi szavunk. A magyar kifejezés azt jelenti, hogy az Anyaszentegyház anya, szent és egy ház (olyan ház, amelyiknek tagjai együvé tartoznak, egy házat alkotnak).

Az anyaszentegyház *anya*. Előttünk lett, mi belőle és általa vagyunk, akkor is lenne, ha mi nem volnánk, meg-

* Jelen sorok szempontjából mellékes, hogy a mi szavunk a latin *Sancta Mater Ecclaesia* kifejezés pompás magyarba ültetése és hogy az egyház eredetileg *idház* = Istenháza. (Id = szent, vagy Isten az ősmagyar nyelvben, innen *idvezülni*.)

máradna akkor is, ha minden gyermeke elhagyná. Szülői méhében és tápláló emlőiben a Szent Lélek és Isten Igéje, ez a két idő előtti és időfeletti életforrás vár, hogy lelkek fogamzozzanak meg és nyerjenek táplálékot. Ölelő és megtartó karjaiban isteni, tehát örök szeretet lakozik. Indulatai az Anya indulatai. Itt jusson mindenkinek eszébe a maga édes anyja, az ő ölelő két karja, miattunk való sok aggodalma, bennünk való öröme és reménysege. Ismerek olyan anyát, aki még azt a gyermekét is szereti, még annak is megbocsátana, aki meg-rugdosta, meggyalázta és magától elkergette. Ilyen indulatokkal teljes anyánk az Anyaszentegyház.

Az Anyaszentegyház úgy szüli és táplálja híveit, mint gyermekeit az anya. Új életre, megszentelődött tiszta életre, olyanra, amilyent Isten az első szülött fiúban, a Krisztusban kiábrázolt, *szüli* gyermekeit az Anyaszentegyház. Az anya anyja akkor is, amikor még méhében hordozza csecsemőjét, milyen aggodalommal várja, hogy élő gyermeket, erőteljes, életrevaló magzatot hozzon erre a világra. Hány lelket hordoz az anyaszentegyház méhében, akikről várja, hogy megszüles-senek, *újjászülessenek* krisztusi arccal erre a világra. Az anyaság azonban valójában mégis csak a szülés után kezdődik, a gyermek ezután ismerheti meg anyját és benne élete forrását. Igazi keresztyén életünk, igazi egyháztagságunk nem a keresztelessel, testi születésünk után kezdődik, hanem akkor, talán már felnőtt korunkban, amikor az Isten Igéje és a Szent Lélek munkája által új életre, Krisztus szerinti öntudatos életre születtünk. Akik erre eljutottak, azok ismerik fel szülő és tápláló anyjukat az Anyaszentegyházban. Ezelőtt az újjá-születés előtt csak az Egyház ismert gyermekeinek, ezután mi is anyánk gyanánt szeretjük, szolgáljuk és tiszteljük őt. Azért nem drága nekünk az Anyaszentegyház és annak szá-munkra való megnyilatkozása saját gyülekezetünk, azért nem hordozzuk szívesen terheit és nem szeretjük egymást testvér-ként, akik egy anya gyermekei vagyunk, mert nem ismertük fel az egyházban anyánkat, mivel nem születtünk újjá az Anyaszentegyház újjászülő munkája által.

Az anya *táplálja* gyermekeit, addig is, amíg meg nem születnek és születésük után is. Némelyeket addig táplál

most az egyház, amíg újjászületnek, másokat már az újjászületett életben táplál, mindeniket a neki való eledel által, a neki való formákon keresztül. A táplálék az Ige, a sacramentumok, az imádság, a Lélek munkái; a forma az istentisztelet, a vallás tanítás, a vasárnapi iskola, a bibliakör, a családi áhitat, a szeretet munka és a többi munkatére az egyházi életnek. Mindenikre szüksége van valakinek a gyermekek közül, mindenik akkor lesz az Anyaszentegyház szülő és tápláló alkalmá, ha benne az Ige árad ki és a Lélek talál szabad szárnyalást. Ezek a táplálékok készen vannak az egyház minden gyermeke számára, függetlenül minden emberi beavatkozástól, formát is termelnek ki, ahol nem zárkóznak el a lelkek anyjuktól, aki adni akarja ezeket. Csak kezünket kell utána nyújtanunk és a mi életünk erősítő részeivé lesznek ezek a tápláló erők. Ne nyuljunk utána, lökjük félre a táplálékot nyújtó anya karját, úgy sem térhetünk ki előle, ha ellene állunk is, megáld, mert anya az egyház. Nincs egyetlen lélek sem, aki megkereszteltetett, hogy valamit ne kapott volna az egyháztól, ha sohasem is élt az egyház nyújtotta alkalmakkal. Akármennyire romlottak is tartják némelyek Isten világát, az az Ő világa, benne és felette Ő uralkodik, Egyházán keresztül nyújtott ajándékai benne vannak a világban, mint annak tulajdonát mutató bélyegek, az Istenre nem eszmélt lelkek is élnek önkéntelenül ezekkel az ajándékokkal. Azt tudjuk azonban az életből, hogy az a gyermek egészséges és növekvő, akinek nem erőszakkal kell a táplálékot a szájába dugni, hanem aki szívesen táplálkozik, akinek jóétvágya van. Azért van olyan sok erőtelen ember, mert nem táplálkoznak a lelkek rendszeresen az Anyaszentegyház táplálékaival. Ha az Egyház anyánk, csak természetes dolog, hogy oda kell mennünk, ahol ő adja a táplálékot, teljes odaadással kell részt vennünk az egyházunk azon gyülekezeteiben adott építő alkalmakon, amelyik gyülekezethez mi tartozunk. Milyen szánalmas annak a gyermeknek a sorsa, aki azért sorvad el, mert nem fogadja el az anyja által nyújtott táplálékot, nem engedi, hogy gondozza, nevelje az, akitől született, milyen szomorúak azok a lelkek, akik elsorvadnak az anyaszentegyházban való tagságuk dacára, mert lekicsinyel-

ték, megvetették, nem vették komolyan annak ajándékait, táncát és gondoskodását.

Az anya *gondoskodása* gyermeke *egész életére* kiterjed. Az Anyaszentegyháznak, mint anyának gondja van hívei egész életére és életük minden vonatkozására. Rossz anya az, aki csak szüli és táplálja gyermekeit, de azok életének kérdéseivel nem foglalkozik a maga bölcsessége szerint. Az egyház anyai mivoltának ilyen felfogása mellett találjuk meg a kapcsolatot az Anyaszentegyház emberfelettsége és az élet között. Probléma sokak előtt az egyház és a nemzet viszonya, szembe állítjuk a keresztyént a magyarral és variáljuk: keresztyén magyar, vagy magyar keresztyén. Ez a koncepció azt mondja: a Krisztus Anyaszentegyházához tartozó erdélyi református anyaszentegyház hívei életében ma fontos kérdés a nemzeti megmaradás kérdése, mondhatjuk életkérdés, amelyik súlyosan érinti az egyház Isten szerinti munkáját is, az Igét ezekben a gyülekezetekben magyarul hirdetik, a hívek mivoltát döntően határozza meg azok magyar mivolta. Az anyaszentegyháznak mint anyának gondoskodnia kell ezek között a realis szükségek között hívei megfelelő támogatásáról. A keresztyén anyaszentegyház anyja a magyar ajkú híveinek, felveszi azok gondját, támogatja azokat szükségseik között. Kétségkívül kultúrális feladatai is vannak az anyaszentegyháznak, nem tűrheti, hogy gyermekei az ő táplálása mellett kultúrális tekintetben elmaradjanak. Természetesen a gondoskodás minősége és értéke az Anyaszentegyház szellemével nem fog ellentétben állani. Innen lesz világos, hogy egyházi szükség diktálja magyarajkú felekezeti iskoláink felállítását és fenntartását. Semmikép sem szabad az anyaszentegyház gondoskodásának körét megszükiteni, sőt teljesen ki kell terjeszteni az élet minden vonatkozására. Az anyaszentegyház élt is mindig evvel a hivatásával, ha kellett tanított, ha kellett kultúrát konzervált, ha kellett gyógyított, ha kellett háborút viselt, ha kell nemzetet véd, kultúrát ápol, gyógyírt visz a nemzeti, szociális élet égő sebeire, ha kell kivágja az elgennyesedett sebet, elítéli híveinek más értékeket (pl. nemzeti, vagy kultúrális) feléje helyező magatartását. Ilyen felfogás mellett kerülhet közelebb az anyaszentegyház

munkása a mindennapi élet kérdéseire és tudja alaposná és szükségessé tenni a hívek előtt is a maga munkáját. A hívek gondjai között támogatást adó anyaszentegyházban meglátja a lélek a maga anyját, ha elidegenedett tőle, a gondoskodás hívogató munkája ismét anyjához vonzza és rátalálhat tápláló emelőire is. Krisztus, az Anyaszentegyház feje ellen vét az, aki megtagadja az anyaszentegyház munkájának ezt az oldalát és csak a *puszta* lelket és annak csak megszentelését bízza az Anyaszentegyházra. Puszta lélek nincs, hanem vannak gondok és súlyos kérdések között vergődő *emberek* és embercsoportok.

Az Anyaszentegyház anyai mivoltának lényege emberfeletti, isteni. Ebből a mivoltából folyik az is, hogy köze van az ember egész életéhez. Anyai munkáját a világban az egyes anyaszentegyházak által végzi, azoknak a fent vázolt anyai arcot kell tükrözniök. Kálvin meghatározásából itt iktatunk be annyit, hogy ott van egyház, ahol az Igét tisztán és elegyítetlenül hirdetik és a sacramentumokat az Evangélium utasítása szerint szolgáltatják ki. E két erőn át kell, hogy formálja az anyaszentegyház híveit és az Ige útmutatása szerint kell gondoznia híveit azok minden szükségének számbavétele mellett.

(Folytatása következik.)

A Kolozsvári Református Nőszövetségről.

Alig négy hónap telt el azóta, hogy megalakult a Kolozsvári Református Nőszövetség. Ez az idő igazán nagyon kevés egy szervezet, vagy egyesület életében, amely arra hívatott, hogy Isten segítségével emberöltőkön át éljen azoknak a nemes céloknak, amelyeket feladatul tűzött ki magának. Hogy már most van mit írunk csupán a megalakulás tényén kívül erről a fiatal, de nagy lendülettel útnak induló egyesületről, azért van, mert büszkén állapíthatjuk meg: a Nőszövetség ennyi idő alatt is hatalmas szervező, jótékonyági és kulturális munkát végzett. Annyira, hogy meg kell állanunk egy pillanatra s a jóleső elismerés szavaival kell megemlékeznünk a kálvinista asszonyok komoly, lelkes munkájának e hatalmas újabb bizonyítéka előtt.

A Református Nőszövetség megalakulása előtt kolozsvári egyházközségünkben voltak már különböző női alakulatok, melyek a hitélet fejlesztését, a testvériség ápolását és a szegények segélyezését tűzték ki célul. Ilyenek voltak például a belmissziói szegényügyi bizottság, az alsóvárosi nőszövetség, a theologai, monostori és hidelvei bibliakörök. Mindezekben túl azonban felmerült a szükségessége egy olyan református nőegyesületnek, amely magába foglalva ezeket az alakulatokat, megerősödve velük, intenzívebb munkát fejthetne ki. Így alakult meg az előkészítő bizottság, amelynek 1927. február 3-án volt az első ülése Vásárhelyi János püspökhelyettes elnökletével, ahol először vetődött fel a református nőszövetség megalakításának gondolata, amely aztán az Országos Református Nőszövetség kötelékébe kapcsolódna.

Ezután indult meg a taggyűjtés munkája, amelynek eredményéről az előkészítő bizottság által összehívott, 1927. nov. 18-án tartott alakuló kögyűlés ad számot. Ezen a gyűlésen, amikor több, mint négyszáz kálvinista asszony és leány gyűlt össze — mondják ki a Nőszövetség megalakulását s a megalakult szövetség egyhangú lelkesedéssel elnökévé választja dr. Makkai Sándornét.

Ennyit a Református Nőszövetség megalakulásának történetéről, amelynek célja vallási, kulturális, jogi, gazdasági és erkölcsi téren előmozdítani a kálvinista nők életérdekeit, valamint a segélyre, gyámolításra szorulóknak anyagi és erkölcsi támogatását. És pedig, az ügyrend szerint:

a) Vallási téren, amennyiben az evangéliumi hitélet elmélyítése céljából bibliorák, vallásos összejövetelek, vasárnapi iskolák, templomi ünnepélyek, stb. rendezésével általában a gyülekezeti tagok, különösképpen pedig a ref. nőknek megfelelő hitbéli támaszt kíván nyújtani az élet feladatainak krisztusi szellemben való betöltésére.

b) Kulturális téren, amennyiben előmozdítani kívánja a női oktatás fejlesztését iskolák támogatása által, valamint szolgálni kívánja az egyetemes műveltség terjesztését, ismeretterjesztő, népszerű tudományos, egészségügyi előadások, ünnepélyek rendezése által.

c) Jogi téren, amennyiben gondoskodni kíván arról, hogy

tagjai s általában a ref. nők, életérdekeiknek megfelelő oltalmazására, védelmére kellő jogi tanácsadásban, útbaigazításban részesülhessenek.

d) Gazdasági téren, amennyiben munkaalkalmak szerzését, állások közvetítését vállalni óhajtja. Szegények segélyezése által közvetlen segítségére siet azon családoknak, melyek megélhetéséhez az egzisztenciális alap hiányzik.

e) Erkölcsi téren, amennyiben patronage létesítése által védelmezni, segíteni kívánja azokat a ref. leányokat, asszonyokat, önálló foglalkozást űző, kenyérkereső nőket, árvákat, özvegyeket, cselédeket, akik az élet legtöbb kísértésének vannak kitéve. E célból árva-otthonok, cseléd-otthonok, menedékhelyek létesítését, támogatását tűzte ki célul.

f) Istápolni törekszik betegeket, elhagyottakat, munkaképtelen szegényeket, aggokat anyagi segélyezés, kórházak, aggmeházak létesítése, segítése által.

Ezek a célok, amelyekből a Kolozsvári Református Nőszövetség e néhány hónap alatt szépen beindított munkával már a kezdet kezdetén sokat beváltott. A különböző bizottságok: iskolaügyi, templomügyi, kórházügyi, szegényügyi bizottságok, élükön egy-egy lelkes, fáradságot nem ismerő taggal, a jegyzőkönyvek tanúsága szerint már eddig nagy munkát végeztek, a szegényügyi bizottság az elmúlt karácsonyi ünnepek alatt és a havonta segélyezett ötven szegény családdal szemben gyakorolja az örömszerzés és segélyosztás erényét.

Az esetenként alakuló kiállítás, előadás és estélyrendező bizottságoknak köszönhette Kolozsvár társadalma, elsősorban kálvinista társadalma a múlt év folyamán még az előkészítő bizottság által augusztusban rendezett nagy templomi hangversenyt, december hóban egy nagyszerű irodalmi estélyt s legutóbb a Makkai Sándor püspök által tartott, áldott hatású előadássorozatot a Theológián. A kórházügyi bizottság célja, hogy a klinikákon fekvő szegénysorsú kálvinista betegeket látogassa, olvasmányokkal, lelki vigasszal és testi táplálékkal ellássa, otthonhagyott családtagjairól gondoskadjék.

Életcélul tűzte ki a Nőszövetség továbbá, hogy Kolozsvár református társadalmát összehozza. A nőszövetségi tagok-

nak, miután a társadalom minden rétegéből képviselve vannak, alkalmuk van rá, hogy ezt megtehessek. Ezt a célt fogja szolgálni egy közelebbről tartandó ismerkedési estély rendezése.

A legközelebbi események a február 19-én rendezett délutáni gyerekelőadás, március hó elején egy szavalóverseny a Theologia dísztermében, hangversenyek, kiállítások, ismeretterjesztő, műkedvelő előadások rendezése. Mindezeknek a jövedelmei a Nőszövetség pénztárába folyva, arra fordíttatnak, hogy az Egyesület szegényeinek és árváinak sorsán könnyítsenek.

Erdély kálvinista asszonyai, ezt a beszámolót példaadásul, buzdításul küldjük nektek. Meg kell értenetek, hogy soha nagyobb szükség nem volt arra, hogy a szeretet, egyháziasság és könyörületeség munkájával a férfiak mellé álljunk. A nyomorúság, — testi és lelki értelemben — nagyobb, mint valaha a mi sokat megpróbált földünkön s ha szövetkezve a jóra, segítünk egy-egy elveszett ember hitét visszaadni, egy-egy árvát megmenteni a pusztulástól, méltók leszünk a kálvinista nő nevére. Vegyetek példát a kolozsvári Református Nőszövetség asszonyaitól — Isten visszafordít ránk minden áldást, amit az ő nevében tett jócselekedetekért kapunk azoktól, akik a segítségünkre szorultak.

Nagy Rózsa.

AZ IGE FÉNYÉNÉL.

Epafróditus.

Filippi 2:25 30. Szükségesnek tartám, hogy Epafróditust, az én Atyámfiát, munkatársamat és bajtársamat, nektek pedig követeteket és szükségemben áldozatot hozó szolgátokat hazaküldjem hozzátok. Fogadjátok őt az Úrban teljes örömmel és az ilyeneket megbecsüljétek, mert a Krisztus dolgáért jutott majdnem halálra, kockára tévén életét, hogy kárpótoljon engem azért, hogy nekem tett szolgálatotoknál ti nem voltatok jelen.

A mai igehirdetés folytonosan azt hangoztatja, hogy új emberek, újjászületett lelkek kellenek az anyaszentegyház megújulásához. Az új típus pedig tulajdonképen nagyon régi, ezerkilencszáz és egynéhány esztendő, sőt jobban mondva, örökidőktől fogva való: a Jézus Krisztus ragyogó, dicső alakjában szemlélhető. Hozzá kell hasonlóakká lennünk, olyanná kell átváltoznunk, amilyen ő: ez az újjászületés.

Tudjuk jól, hogy ehhez megtérésre, hitre, lelki újjáteremtetésre van szükség. Ezek lényeges kellékek, nélkülük nincs megújulás. Most azonban nem ezekről a legfontosabb tényezőkről akarunk beszélni. A Krisztusban megújult ember egy olyan sajátságára kell ráismernünk Epafróditusban, amely tulajdonképpen csak járulékos, függelékszerű jelleggel bír a teljes lényeg szempontjából, — de mégis meg kell lennie, mert nélküle színtelen és erőtelen marad a keresztyénségünk. Vannak emberek, hívő lelkek, *belülről* igazi jó keresztyének, akiknek a külső élete nem tesz bizonyosságot a belső értékekről. Gyávák, félnék szolgálói, rabjai ennek a világnak, — nincsen bátorságuk, hogy a most érvényes, a társadalmi életben a mai irányt diktáló, a mi huszadik századközepi éveink számára időszerű sablonokkal szemben, amik követőleg és kényszerítőleg szabályozzák és korlátozzák az életünket, vagy legalább igénylik a szabályozás és korlátozás jogát, bátran és merészen az örökkévaló értékeket és normákat merjék felszínre hozni és azokkal áthatni a világot. Nem földolog, de mégis, ha

valaha, úgy ma különösen szükség van bizonyos fokú szent vakmerőségre és erősszívúségre, szinte azt lehetne mondani, szent fanatizmusra a Krisztus ügyéért.

Epafróditusról keveset tudunk. Pál valahol börtönben sinylődött, azt se tudjuk pontosan, hogy hol. Lehet, hogy Rómában, lehet, hogy Caesareában, lehet, hogy Efézusban. Filippiből az ottani keresztyének valami adományt küldtek Pálnak és ezt az adományt vitte el Epafróditus.

Pál a börtönben nézte a római katonákat. Hallotta őket ökölvívó mérkőzésekről beszélni, vagy fogadni a gladiátor mérkőzések eredménye felől, látta kockát játszani egy pár puadransért, avagy dénárért. S az apostol elgondolkozott. Milyen kis értéket tesznek kockára ezek az emberek; hitvány pénz; s milyen kicsi értéket akarnak nyerni általa; — pedig mennyivel nagyobb értékek bizományosává tette Isten az ő gyermekeit és mennyivel nagyobb ügyek szolgálatára kéne adni ezeket az értékeket. És akkor eszébe jutott Epafróditus, aki nagyobb értéket kockáztatott a legnagyobb célért: az életét tette kockára Jézus Krisztusért.

Ha most összehasonlítjuk ezt a legnagyobb ügyet egy olyan léha hitványsággal, mint a nyerészkedő érdekből való fogadáskötés, szégyenletes tanulság mered elibénk. A fogadásnál nem való, nem „fair“ dolog, ugy-e, biztosra menni? Mi pedig mennyire szeretünk biztosra menni! Mit értünk ezalatt? Megmutatja a példa: ha Epafróditus biztosra ment volna, otthon ült volna Filippiben, folytatta volna a maga kisiparát tisztos polgári haszon mellett. Ehelyett azonban Krisztus ügyéért útrakelt a hosszú, fárasztó tengeri út veszedelmei közt kockáztatta az életét.

Nézzük csak egy kicsit Epafróditus útját. Filippitől Éfézus annyira van, mint Budapesttől Varsó. Filippitől Rómáig akkora az út, mint Bukaresttől Berlinig. A Filippi-Caesarea közti távolság körülbelül akkora, mint Kolozsvártól London. Még mai viszonylatok közt is nagy távolságok. Át kell kelni az égei, a földközi, a jóni és az adriai tengeren. Epafróditus útja hónapokat tett ki, vitorlás bárkán kellett hajóznia, nem voltak még luxuriózus óceángőzösök. És a tenger ezer veszedelmet rejtegetett. De Epafróditus nem

riadt vissza. Tudta, hogy amit tesz, Krisztusért teszi és szívesen kockáztatta az életét.

Mi történt volna, ha Pál inkább a biztosra menést választja? Tarsusban tekintélye volt a családjának. Ha ott-hon marad, hamar közbecsülésben és tisztességben álló írástudó rabbi lett volna belőle. Ehelyett elment hirdetni a názareti Jézus evangéliumát. Üldözték, gúnyolták, inzultálták, halállal fenyegették, de ő úgy érezte, hogy Krisztus ügye mindezt megéri.

Péter biztosra ment. Előbb nagy szavakkal fogadkozott, hogy kitart Jézus mellett, de amikor a főpap udvarában kérdést intéztek hozzá, egyszerre kisszívű emberré lett. Átcikkázott az agyán: „Ami biztos, az biztos. Ha bevallom, ki vagyok, leköpnek, megütnek, elfognak.“ És megtagadta Krisztust.

Amikor a kakas megszólalt, keservesen síra, mert ilyen biztosra-menésekből a végén mindig keserves sírások lesznek. Ha valaki megtagadja Krisztust, mivel ennek a világnak akar tetszeni, az nyomorútt és siratnivaló sorsú gyáva lélek, akinek nincs helye a Krisztus szolgálói, apostolai, tanítványai, követői, barátai és testvérei között.

Sajnos, mi legtöbbször az ilyen biztosra-menőknek a kategóriájába tartozunk. Szeretjük magunkat népszerűnek és kedveltnek tudni, tehát alkalmazkodunk a környezetünkhöz, a világhoz. S mert a világ olyan nagyon idegen a Krisztustól, mi is el-elleplezzük a hozzátartozásunkat. Hogy meg ne szóljanak érte. Mert a megszólástól félünk. Úgy táncolunk, ahogy mások fütyülnek. Követjük a léha, felszínes tömeget, felülünk s magunk is kiáltozói leszünk divatos jelszavaknak. Még ha meggyőződés szerint bensőleg mást is vallunk, meggyünk a tömeg után, hozzá szabjuk magunkat, mert ez tetszik neki. Pedig a mi számunkra sokkal szebb értelme van a világnak, mint amivé az emberi felületesség és rosszaság tette. De nem merjük demonstrálni, mert félünk, hogy az élniszeretők, az életigenlők kigúnyolnak és lenevetnek. Drága nekünk a mi kis jól szituált polgári megbecsültségünk, fontos az, hogy mit mond rólunk X úr vagy Y-né. Pedig ez se nem fontos, se nem ér semmit.

Egyedül a Krisztus mértéke számít. Az a fontos, hogy — még ha az egész világ megtagad is — bizonyosságot tegyünk róla és felőle. Megvetnek érte az emberek? Nem baj, mi megtettük a magunkét. A többit Krisztus vállalja magára!

M. A.

H I R E K.

Magyarországon eltörlik a numerus clausust. A magyar képviselőházban most van tárgyalás alatt a numerus clausus módosításáról szóló törvényjavaslat, mely indokolva a numerus clausus eddigi alkalmazását, a jövőre annak lényeges enyhítését indítványozza. Sokan vannak, akik a numerus clausus teljes eltörlését sürgetik. Az egyetemekre való felvételnél csak a tehetség legyen a mérvadó s a szellemi proletáriátust azáltal kell meggátolni, hogy a kormány módot keres a főiskolákról kikerülő ifjúság elhelyezkedésének intézményes lehetővé tételére.

Stockholm. A keresztyén egyházak kooperációját megvalósítani igyekvő „Faith and Order“ (Hit és Rend) mozgalom, amelynek stockholmi és lausannei konferenciáiról világszerte írnak és beszélnek, nagy lelkesedéssel fáradozik az együttműködés létrehozatalán. Mintán a konferenciákon nyilvánvalóvá vált, hogy az egyházak hitvallási alapon való reünioja aligha érhető el, a mozgalom irá-

nyítói most a szociális vonatkozású egyházi munkákban való egységet keresik. Évégből egy társadalomtudományi szerv kiépítésén dolgoznak, mely elméleti alapvetéssel készítse útját a gyakorlatnak. Az e célból kiküldött bizottság eddig egy időszakként megjelenő *Bulletint* adott ki, újabban pedig „Stockholm“ címen egy internacionális szociális és egyházi folyóiratot indított meg.

A kisebbségi kérdés. A Romániában élő kisebbségek már évek óta várnak egy olyan törvény meghozatalára, mely alkotmányszerűleg biztosítja jogaikat és védelmüket. Legújabb hírek szerint a kormány minisztertanácsban foglalkozott egyes kisebbségi kérdésekkel, elsősorban a kisebbségi iskolák államsegélyének ügyével. A minisztertanács egy öt tagú bizottságot küldött ki a kérdés beható megvizsgálására, s a kérdés megoldását célzó javaslat kidolgozására. A bizottság figyelembe óhajtja venni azokat az előterjesztéseket, melyeket a kisebbségek vezetői a maguk népe kívánalmainak kifejezéseken a kormány elé terjesztettek.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Makkai Sándor: Gyöngyvirág.

— Énekes mesejáték három felvonásban. —

Azoknak, akik Makkai Sándor írói munkásságát figyelemmel és szeretettel kísérik, nagy örömet és meglepetést okozott legújabb könyve, a „Gyöngyvirág“. Az óriási koncepciójú „Ady-könyv“ és az „Ördögszekér“ után minden írás, ami Makkaitól jön, a közönség nagy érdeklődésére tarthat számot. A „Gyöngyvirág“ témája nem olyan grandiózus, mint az „Ördögszekéré“; egyszerű mesejáték, de olyan mese, amelyik mindnyájunknak szól, mert általános, mély és egyetemes igazságokat rejt a mese közismert, külső formái mögé. Tárnya a mesék közismert világa. Király, ördög, tündérr királyleány és juhászbojtár szerepelnek benne, mindannyian közismert mesealakok. Tartalma a következő: A mesekirály még ifjúkorában az ördögöt hívja segítségül és hálából odaigéri neki leányát, ha majd az eléri a 20-ik évét. A király megfelelkezik ígérteréről, megnősül és leánya születik. S midőn 20-ik évét elérte Gyöngyvirág, a király szép leánya, eljön érte az Ördögök királya és magával viszi a leányt. Mirkó, a királyfia és Jancsi a juhászbojtár kiszabadítják Gyöngyvirágot, de mire hazaviszik, apjuk már halott. A tündérr királynő azonban életre kelti őt és a szerelmesek, Gyöngyvirág és Jancsi, egymásé lesznek. Ez a mese külső kerete. Ezt a keretet tölti be lélekkel, szeretettel és művészettel Makkai Sándor egyetemes evangéliumi emberszeretete. A „Gyöngyvirág“ moralizáló darab, de nem egy erkölcsi tételre van rávarrva a cselekmény, hanem maga a cselekmény hozza magával, mintegy észrevétlenül azokat a szimbolikus és rejtett erkölcsi igazságokat, amiket a darab olvasása közben érzünk. A művészet és erkölcs határain mozgó írás ez, amely az erkölcsöt művészi és a művészetet erkölcsi eszmékkel szövi át. A maga nemében sikerült, tökéletes alkotás. A darab prózában és versben van megírva. Különös és örömteli meglepetést keltettek a „Gyöngyvirág“ verses részei, ahol Makkai Sándort egész új oldalról sikerült megismernünk. A „Gyöngyvirág“ mély, kerekded, változatos verseivel reménységet nyújt, hogy a lírikus Makkairól fogunk még hallani.

A „Gyöngyvirág“ az erdélyi gyermekirodalomnak egyik legszebb alkotása. Nem hiányozhat egyetlen művészetet kedvelő ember asztaláról sem.

Dr. Jancsó Elemér.

Vásárhelyi János: Egymás között.

Cikkek, előadások. A „Magyar Nép“ könyvtára 22—2ⁿ. sz.
Kolozsvár. Minerva. 1927.

Ennek a közvetlen gyakorlati életből a gyakorlati élet számára készült könyvecskének huszonöt cikkét részint elmondta, részint a nép számára írta a szerző. Most összegyűjtve adta ki „baráti csendes találkozásoknak beszélgetési, elmélkedési tárgyaúl.“ Felekezeti színezet kidomborítása nélkül egyetlen kérdésre ad feleletet egy vallásosságtól s a magyar faj szeretetétől áthatott népéért élő lélek: *mi a mi rendeltetésünk Erdély földjén? A rendeltetés* szóban benne van, hogy életünk célját nem mi szabjuk ki, értelmét Isten gondolta ki s értékét az határozza meg, hogy mennyiben felel meg annak a hivatásnak, melyet eléje írt Isten. A kérdés egyetlenegy, a szerző célja is egyetlenegy: vallásos lélek vallásos felelősségérzetet akar ébreszteni s ébren tartani, s innen érthető, hogy az egyetlen kérdés, a vallásos életfeltétel sok részletét vitatja meg. Szól a vallás és társadalom viszonyáról, Jézusról, az élet értelméről, az öntudatos magyarságról, okos fajszeretetről, haza- és emberszeretetről, Erdély lelkéről, iskoláról, tanítóról, nevelésről, családról, a művészet és tudás jelentőségéről életünkben, megrajzolja tanulságúl a legnagyobb magyar, aztán Tompa Mihály, Gidófalvy István lelki portréit.

A könyvecske főérdeme, hogy kitűzött célját csakugyan el is éri a szerző: ez a kis könyv tudja felelősségérzetre, felelősségtudatra nevelni népünket. Világosan tárja fel emberi, faji, nemzeti rendeltetésünket sub specie aeternitatis. Minden páthosz és frázis nélkül úgy szól az értelemhez, hogy sok mindent megláttat s beláttat, viszont a sorok mögül kiárad a szerző szívének féltő aggodása, népének, eszményeinek szeretete. A magyar nép cselkedeteinek motiválásában nagy szerepet játszik az értelem szava, sokkal nagyobb, mint a meglehetősen szkeptikus és mindent túlságosan relativitásban látó középosztálynál. S így ha népünk használatra forgathatja a valóban számukra írt útmutatást, mint érdekes és kellemes olvasmányt is, azok, akik a nép nevelésével, vezetésével, irányításával foglalkoznak, szintén tanulhatnak belőle. Tanulhatunk mindannyian módszert: hogyan lehet népünket irányítani, befolyásolni, hozzá közvetlenül, szellemi nivóját ismerve s hozzá alkalmazkodva eredményesen szólni.

Járosi Andor.

Csekme Ferenc: Képek a parókiáról.

Harmadik kötet, 1927.

Harmadik kötete ez Csekme Ferenc parókiáról szóló könyveinek. Kedves, színes virága egy tipikusan erdélyi magyar kálvinista papi léleknek. Ez a lélek egy régi világot tár föl. Elénk állít egy 1899-iki püspöki vizitációt, képeket ad az enyedi kollégiumról, megénekli a marosi traktust, megismertet kedves embereivel, akiket megszerettet velünk is. Ebből a könyvből egy a maga világát szemérmes, tiszta szerelemmel szerető szívnek ezt a világot másokkal megszerettetni akaró szerelme árad s nincs az a derűre, jóságra, szeretetre, tisztaságra vágyó szív, amelyik meg ne hódolna neki. Épen ez az értéke a könyvnek: megszerettet velünk egy olyan világot, amelybe menekülni nemcsak elpihenést jelent, hanem megismerését egy olyan lelkeségnek, melyre igazán talál ez a két jelző: erdélyi magyar és egészséges. Ilyen lelkeséggel való találkozás pedig nemcsak elpihenés, nemcsak felüdülés, hanem bizalomnyerés, erőgyűjtés is. Hogy könyvét s mögötte az embert igazán megszeressük, hozzájárul írásművészete is, melynek titka a közvetlenség, egyszerűség és tisztaság.

Járosi Andor.

KISEBB KÖNYVEK.

Mimóza. Ez a kis füzet az Ifjú Erdély iratterjesztésében megjelent élő könyvek egyike. Egy kis hindú teremtésnek a megtérését s keresztyén életét mondja el, ki egyetlenegyszer találkozott kisgyermek korában Krisztus szellemével egy missziói iskolában s csak egy pár szót hallott az Úrról, de az Úr e pár szó által eljegyezte magának a kicsiny lelket s ezer szenvedésen át őt is s általa övéit is a magáévá tette. Finom naivitásával, érzelmességével, egy távoli világ életének megéreztetésével kedves könyvévé válik azoknak, akik szeretnek Krisztus diadalának örülni. Mimóza, Krisztusnak egy a maga számára kiszemelt, meghódított nevelt leánya, Krisztusban kedves testvérünké válik. Akik gyermekeiket szeretik, benne kedves barátot adnak nekik.

Járosi Andor

Dr. Móricz Miklós: *Gandhi, a „Nagy Lélek“* című kis könyve szintén az Élő könyvek sorozatában jelent meg. Az ifjúság számára megrajzolt portréja a nagy hindúnak. Gandhiban Móricz azt a nagy lelket mutatja meg, aki krisztusi etikával reagál egy ellenséges világ brutális jogrendszerére s fegyveres támadásaira. Annak az erdélyi magyar ifjúságnak, melynek hősi eszményekre van szüksége, megrajzolja egy olyan igazi hősnek a képét, akinek csak egy fogyatékosága van, még nem egészen a Krisztusé. S ezzel értékeltük is a könyvecske jelentőségét. Hiányt pótló könyv: az ifjú lelkek hőskultuszának irányt mutat Jézus felé.

Járosi Andor

Szentimrei Jenő *verses magyar krónikája.* Az erdélyi református egyházkerület iratterjesztésének kiadásában jelent meg Szentimrei verses magyar krónikája. Sokat és régóta hangoztatott hiánya erdélyi irodalmunknak, hogy nincs egyetlen munka sem, amely megismertetné nemzetünk történetét, a magyar történelmet nem ismerők egyre növekvő táborával. Iskoláink nemzetünk történetét nem taníthatják és így nemcsak népünk nagy rétegei, de városi ifjúságunk sem ismerheti meg saját fajának múltját. És mivé lesz az a faj, amelyik múltjáról ily hamar megfeledkezik. Kötelességünk tehát megismertetni saját múltunkat. Ezt a nagy és nemes célt szolgálja Szentimrei most megjelent kis könyvecskéje. Könyvében írójuk rendre veszi a magyar történelem főbb eseményeit a legendák világától napjainkig. Elvonulnak előttünk a magyar és erdélyi történelem főbb eseményei és változatosabbnál változatosabb versekbe szedve látjuk nagy királyaink tetteit. De nagy királyaink mellett ott látjuk nagy kultúrhőseinket is. A kis könyvet átfogó egyetememes emberszeretet jellemzi, mely megértő minden faj és minden felekezet irányában. Nagyban emelik a könyv értékét Koós Károly és Szopos rajzai.

Szentimrei könyvét minden múltját szerető erdélyi magyar kellene ismerje.

Dr. Jancsó Elemér.

Makkai Ernő: *Képek a múltból.* Ez a füzet is a református egyházkerület iratterjesztésének a kiadványa. Az „Ünnepnapok“ sorozatából való s örömmel üdvözöljük a sorozat továbbfolytatását benne. Az „Eszter könyve“, a Bak-say-féle „Hazugság—hazugság“ és a többiek olyan népszerűekké váltak, hogy az iratterjesztésnek különös lendülettel kellene épen ezt a kiadvány-ágát kultiválnia. A Makkai Ernő kicsi könyve a korán elhunyt történettudós ref. egyháztörténeti rajzait, feljegyzéseit tartalmazza, elbeszélések formájában. Mindegyik darabján meglátszik a tárgyát ismerő tudós készültsége; a síma, szép magyar nyelvezet pedig élvezetes olvasmányá teszi a művet. Iskolákban történelem illusztráló olvasmányúl, falusi gyülekezetek felolvasó estéin, fonókban való mesemondások helyére pompásan alkalmazható. A lelkipásztornak, a tanítónak, csak éppen pár magyarázó szót kell mondania bevezetésül, vagy olvasás közben felvilágosításul, egyébként a könyv beszél maga magáért.

Maksay Albert.
